

Una finestra oberta als columnistes

Ramon Barnils

Quinze anys. I ara, Zaplana

Quan ara fa quinze anys Eliseu Climent va dir que faria un setmanari i em va demanar què me'n semblava, li vaig dir un parell de coses i prou. L'altra va ser que mai de mai no posés una bandera quadribarrada a la portada. Un parell d'anys després em telefona i em diu que, al número següent, hi sortiria per primera vegada la bandera: "Què hi dius? Deu ser la freqüència amb què una bandera francesa surt a portada d'un setmanari francès, la italiana a un d'italià, l'alemanya a un d'alemany".

Ara, quinze anys després, toca Zaplana. Quan, després de trenta anys d'exili, el president Tarradellas ja podia tornar, el primer viatge, no el va pas fer a Barcelona, sinó a Madrid; els marrameus "patriòtics" produïts pel sinuós itinerari encara duren. En paraules de Tarradellas mateix, va anar primer a Madrid perquè "és allà on hi ha el poder".

La feta de Tarradellas és de manual, per als practicants de la política de veritat: la que, practicada en un país en situació normal, fa via cap a la normalitat fent un setmanari normal i corrent i no pas un pamflet "patriòtic", per molt que es maquil·li amb quatre barres.

J. J. Pérez Benlloch

Resistència

La forma més expeditiva de valorar aquests tres lustres d'EL TEMPS és que ha estat el resultat d'un prodigi o d'una xamba. Però sense ser del tot fals, també seria

Joan Francesc Mira

Els efectes de la fe

M'han dit que fa quinze anys, d'aquelles setmanes i d'aquells mesos —devia ser el 1984, doncs— que en un pis de l'avinguda del Baró de Càrcer o de l'Oest de València patíem esperant veure la cara de la criatura. La criatura va tindre mare, pares (jo entre ells), auxiliars, infermeres i algun hipotètic padrí que, si no dubtava de l'èxit del part, sí que dubtava de la supervivència de l'infant. Vam patir una miqueta, o molt, com sol passar en els embarassos i en els parts. Vam passar uns mesos (els professionals, i algun voluntari més o menys patern, com jo mateix) fent provatures, intents, gimnàstica, previsions, assaigs, entrenaments propis de la inexperiència, i tot amb una barreja de por i fantasia, amb molta fe i poca raó. La raó deia, en efecte, que allò era segurament impossible: si altres intents havien fracassat, per què aquest havia de triomfar? I si, en últim extrem, no hi havia en aquest país prou gent que demanava un setmanari en català?, i si no érem capaços de fer-lo ben fet?, i si la criatura impresa no era tan sana i tan normal com els pares i els parents volien? Tot això, lògicament, podia haver passat, fins i tot *havia* d'haver passat, segons algun profeta insigne. Però no va passar. Va nàixer: pobra, prima, desvalguda, amb mal color, incerta. Ha viscut ja quinze anys, adolescent encara, quasi adulta: com un acte permanent de fe en ella mateixa, com un efecte de les pròpies ganes de viure. Viurà mentre vostès, lectors que li donen vida, vulguen que visca. Viurà molts anys, per tant.

injust i insuficient. Injust per a les nòmines dels professionals que s'hi han succeït, sovint aprenent-hi els rudiments de l'ofici amb la convicció que la seua faena comportava un esforç impagat i impagable. Insuficient perquè resistir tants anys en el si de la societat valenciana amb una estratègia comprensiva de tota l'àrea del català era afrontar un repte que no se supera exclusivament a colp de vo-

luntat. Ha calgut molta voluntat, sí, però també la prudència del navegant per a esquivar esculls

—la incomprensió, el primer— i la de l'empresari per a dosificar riscos. Haver continuat i conservat ànims per a prosseguir ha requerit, doncs, més enllà de la sort, bones dosis de planificació i idees clares. Uns ingredients poc valencians, per cert.

Martí Domínguez

'El Temps' especial

"Animalets i plantetes", això em diu sempre l'Eliseu Climent. Amb aquesta formulació l'amic editor engloba tot un vagorós món de suggestions patriòtiques i geogràfiques, en què el nom local d'una planta s'entremescla amb l'espigueta agut d'una dolçaina. Però també m'ho deia el meu avi Martí ("Mante, tu dedica't als animalets"), quan després d'una passejada per la muntanya tornava al mas amb els pots a ves-sar d'escorpins i insectes,

ARXIU / RAFA GIL

EL TEMPS es pot trobar als quioscs del nostre país des de fa una dècada i mitja sense interrupció. La presència de la premsa en català encara és, però, un fenomen desoladorament minoritari.

i l'avi se'ls mirava amb l'admiració i el respecte cristià envers els prodigis de la naturalesa. Per això m'agrada tant de rebre cartes i confidències dels lectors, en què m'expliquen que a la seua "terra" aquella planta, aquell ocell, aquell insecte rep el nom particular de... O quan em confessen que allò que contava en una de les *Històries naturals*, ells també ho havien vist, i n'havien gaudit com jo. N'hi ha, en canvi, que s'alegren de descobrir el nom d'aquella planta, d'aquella floreta sense nom –que diria Teodor Llorente– que sempre havien admirat, però que mai no havien sabut reconèixer. O d'aquell ocell, que tantes vegades havien vist creuant la carretera, però que no sabien que es deia "cueta". I aquest és el principal goig que em dona escriure aquestes ratlles: descobrir als lectors les petites històries de la nostra naturalesa. Perquè saber veure ajuda a estimar. L'amor a la terra –la defensa, ben entesa, del territori que t'ha vist nàixer– és el sentiment més noble de l'home. I, sens dubte, els "animals" i les "plantetes" formen part de la nostra terra i de la nostra irreplicable aventura de viure.

Xavier Duran

Per a àmplies minories

La carta arribava des de Jordània i anava adreçada a la secció de ciència, a Barcelona. Però el sobre indicava que Barcelona es troba a "Dotchland" (*sic*) –a sota hi deia "Germany"–. Miraculosament

–avantatges de viure en una ciutat famosa– va arribar a les nostres mans. Es tractava d'un lector àrab que provava sort –sense gaire fortuna, per cert– en un concurs que vam organitzar l'estiu del 1995.

Aquell dia em vaig fer la il·lusió que EL TEMPS s'assemblava al *Time* en alguna cosa més que no en el nom, i que traspassava fronteres, llengües i alfabetes. Era, és clar, una il·lusió, però que dóna peu a pensar en lectors molt més propers, repartits per tot el país, que segueixen fidelment la revista i que en treuen profit. No hi ha millor satisfacció que el mestre que et saluda dient que passa alguns articles als alumnes o el col·lega que t'explica que guarda un text sobre els cafès de Lisboa per utilitzar-lo en un hipotètic viatge.

Els articles publicats en aquestes pàgines –d'opinió o d'informació– són missatges llançats multitudinàriament sense que sàpigues si arriben a gaires receptors ni quin servei els fan. Encara que els testimonis personals no fossin representatius, val la pena de continuar escrivint, per respecte a aquests lectors i perquè les seves paraules proporcionen respostes satisfactòries a les preguntes de per a qui i per què escrivim.

Manuel S. Jardí

La trista història de la verge

A Pío Baroja, li atribueixen l'acudit enginyós amb què va qualificar la notícia d'un periòdic que portava per capçalera *El pensamiento navarro*. Pensament, i de Navarra? Impossible. Trasllade la situació a l'oasi d'EL TEMPS en el desert comunicatiu del País Valencià. Qualsevol societat cohesionada, amb uns mitjans conseqüents amb el model, exhibeix opinions influents o, com a mínim harmonitzades amb el paisatge. Opinions que van des de l'anàlisi dels esdeveniments fins a la polèmica o al contrast, passant pels punts de vista de notables singularitats o el distanciament irònic o humorístic d'uns altres opinants. Tot plegat, la referència que fa d'u-

na publicació, juntament amb els continguts informatius, la cita oblidada amb el seu públic i la consegüent incidència, més o menys intensa, en l'entorn dels poders. Però, al País Valencià el paisatge informatiu fa bones les cites d'Aranguren: "Els mitjans de comunicació fan les grans rebaixes morals de la temporada democràtica", i la de Manuel Vázquez Montalbán: "El poder informatiu és la trista història de la verge que va acabar al prostíbul". La d'ací no és una societat normalitzada, si no entenem com a normalitzada la cosa més anormal en latituds semblants. Per tant, EL TEMPS, al País Valencià, tot i satisfer les necessitats del seu públic, encara es troba bastant lluny d'assolir el grau d'influència desitjable en un entorn més preocupat per alimentar i/o beneficiar-se del *pessebre* cartaginès, o per festejar allò que el comte Lecquio amaga darrere la bragueta. No és exactament allò del "*pensamiento navarro*" de Pío Baroja, però sí l'oasi on les minories ètniques suporten amb menys resignació la travessia del desert.

Valentí Puig

Libertat d'expressió

La primera cosa que hauria de dir com a antic col·laborador d'EL TEMPS és que sempre he tingut una llibertat total per a escriure allò que penso. És un defecte personal –una mena de "tic" irreprimible– que l'editor Eliseu Climent sempre m'ha respectat, tot i les protestes de lectors discrepants. Això va anar en dues tongades. En primer lloc, férem la secció "Nos viciis", i després va durar un bon temps una mena d'agenda personal a doble pàgina on jo explicava alguna confidència de la política o compartia algunes observacions sobre la vida. Les vicissituds "internes" del setmanari, si de cas, mai no varen condicionar-hi la meua col·laboració, a la vegada que els lectors feien ús freqüent de la secció de cartes al director per estovar-me de forma nítidament dialèctica. De la premsa britànica,

n'he après que els columnistes que no reben cartes en contra tenen una vida més aviat breu. Això, ho entenia Eliseu Climent, i he volgut recordar-ho ara, més enllà de les divergències i distàncies. Per molts anys, bona gent d'EL TEMPS!

Isabel-Clara Simó

Un miracle incansable

L'aventura d'EL TEMPS no és una aventura fàcil. Malgrat els esforços –i sé molt bé de què parlo, després de quinze anys de dirigir la revista *Canigó*–, el català continua tenint un dèficit alarmant en premsa. S'hi han normalitzat o s'hi van normalitzant gairebé tots els aspectes de la vida comunicativa, però la premsa continua sota mínims, malgrat la qualitat i constància d'alguns –pocs– diaris i de l'esforç titànic de mantenir la meritòria premsa de comarques. Mirar un quiosc fa ganes de plorar.

He discrepat algunes vegades d'algun contingut d'EL TEMPS. Unes altres vegades –com ara mateix– hi he col·laborat. I sovint en retallo els reportatges, tan ben il·lustrats, d'una profunditat que no es troba ni en la gran premsa. I mai no m'ha deixat indiferent. És l'únic setmanari que tenim d'àmbit nacional, i és digne i eficaç.

Les dues batalles d'un setmanari són la publicitat i els subscriptors. Ignoro com van les finances d'EL TEMPS, però puc imaginar que no són fàcils de menar: la publicitat que hi apareix és bàsicament institucional. I els subscriptors... No ho sé, però conec els meus països i sé que tenim el cor a l'esquerra i la butxaca a la dreta.

I tanmateix, el miracle continua, incansable, des de fa quinze anys. Gràcies.

Pau Viciano

...i Fuster es va equivocar

Més d'una vegada he sentit contar a Eliseu Climent el desconcert que es va apoderar dels promotors d'EL TEMPS quan, enmig de la reunió constituent de la societat editora, Joan Fuster es tragué una

EL TEMPS VIST DES DE FORA

'Diari de Balears'. Miquel Serra, *director*

“Sempre és una bona notícia que un mitjà de comunicació en la nostra llengua faci anys. EL TEMPS va néixer amb un disegni clar, al qual s'ha mantingut fidel fins avui: obrir un espai comunicacional comú per a les terres de parla catalana que defugís tant el centralisme barceloní com la temptació del localisme de pa amb fonteta, massa habitual a les Balears i a València. Amb la seva aparició, EL TEMPS donà satisfacció a una demanda, però, de llavors ençà, també ha contribuït a crear un públic per a la premsa catalana que no hauria existit sense la revista. En aquest sentit, els de *Diari de Balears* som deutors d'aquesta tasca. També ho som perquè hem trobat un mirall d'exigència on mirar-nos cada setmana i la constatació que projectes com el nostre poden arribar a consolidar-se”.

'La Vanguardia'. Salvador Enguix, *delegat*

En un país de transició inacabada, on la normalitat cultural –entesa com la normalització desitjada perquè la difusió de productes en català gaudeix de les mateixes oportunitats de les altres llengües en aquest territori– encara és un objectiu ajornat, i fins i tot endarrerit aquests últims anys, és, si més no, refrescant que el setmanari EL TEMPS arribi als quinze anys en bon estat de salut. Més encara perquè la tradició periodística en català no es, diguem-ne, i contràriament a Catalunya, una evidència de la nostra memòria històrica, alimentada, tristament, per conflictes que tot just han buscat la contrària: la negació de la nostra identitat com a poble i de qualsevol suport informatiu en la nostra llengua. Ara, en una conjuntura no gaire afavoridora en aquest sentit, cal celebrar l'efemèride d'EL TEMPS i mantenir l'esperança que casos com aquest –n'hi ha més de significatius i raonables– no siguin en un futur solament una excepció, sino més aviat un complement d'una normalitat necessària.

'El País'. Josep Torrent, *delegat*

En un país normal existiria una televisió pública valenciana com Canal 9? La legislació per la qual la Generalitat concedeix les freqüències de FM es violaria de forma tan sistemàtica com al País Valencià? Qui pregunta ja respon. No vivim en un país normal, almenys, des de la normalitat que suposaria l'estima d'una llengua pròpia. En aquest context el procés de normalització cultural als mitjans de comunicació pateix les mateixes mancances que la societat en què es troben inserits. Malgrat això, hom no pot caure en una actitud pessimista. Si mirem cap enrere haurem de concloure que la presència del valencià en els mitjans de comunicació és hui molt superior a la de fa quinze anys. És ben cert que la normalització cultural en valencià és precària, malgrat esforços com el suplement “El Quadern” d'*El País*, però la presència del valencià a la premsa diària no cavernícola comença a tindre una certa “normalitat” i, el que és més important, continuïtat. Tot i això, cal no enganyar-se: mentre hi haja una televisió com Canal 9, aquest país no serà “normal”. Caldrà continuar espentant.

pesseta de la butxaca i la dipositada damunt la taula com a única aportació de capital que pensava fer a l'empresa. Era una manera d'expressar el seu escepticisme, “potser més que justificat”, sobre les possibilitats de supervivència que tenia un setmanari fet en català, des de València, amb voluntat de distribuir-se per tot arreu dels Països Catalans. Però, amb totes les limitacions que es vulguen, EL TEMPS ha anat consolidant-se i avui constitueix una peça impres-

cindible dins el panorama de la premsa en català. És una de les poques publicacions en què podem retrobar-nos autors i lectors de tot el nostre territori; una demostració de les virtualitats que podia tenir un espai comunicatiu propi i articulad. És, en definitiva, una eina que ens ajuda a pensar el món més enllà dels clics imposats per les inèrcies i les estratègies de la satel·lització cultural i política. Per sort, aquesta vegada Fuster sí que s'equivocava.